

Türk ogly Türk: Noel baba / satiriki esse

Category: Ertekiler, Hekaýalar, Kitapcy, Nukdaýnazar, Satiriki hekaýalar, Sözler

написано kitapcy | 23 января, 2025

Türk ogly Türk: Noel baba / satiriki esse TÜRK OGLY TÜRK: NOEL BABA

kitapcy.ru

22-nji ýanwar – gündizlerine trotuatrlardan adam sil bolup akýar.

Dürli-dümen harytlardan doly aýna witrinalar «gel, meni al!» diýýän ýaly özüne çekýär.

Rim gijeleri yşyklandyrmanyň aňrybaş derejesine ýetmegiň

keýpini görýär. Hamala asmandaky ýyldyzlaryň barsy alynyp, ýer ýüzüne dikilen ýaly bolýar. Toýnuk gurap gelýän günlerem, ylla Noeliň buşlukçysy mysaly. Häzir adamlaryň elindäki-ujundaky puly sowup ýören wagtlary. Odur-budur satyn alyp bitap düşen garry aýal gys paslydygyna garamazdan, güneşli howanyň keýpini görýän ýaly oturan kafeteriyasynda äri bilen bile geçip giden günlerini ýatlaşýarlar.

– Öň garypja-da bolsak, bagtly ýasaýardyk – Ahmyr bilen başyny ýaýkaýan kempir sözüniň dowamynda: – Şindi adamlaryň ernini gyşardyp gülüp geçirýän ownujak zatlary bilenem bagtly bolmagy oñarýardyk -diýip pyşyrdaýardy.

Adamsy bolsa başyny aşak salyp durşuna, kempriniň sözünü makullasa-da, edil wagt ýaly isleglerdir adatlaryňam üýtgändigini aýdýar.

Olaryň gapdalyndaky stolda bir topar ýaş oglan-gyzlar Noeldäki syýahat programmalaryny höwes bilen öz aralarynda paýlaşyp durlar. Oglanlaryň biri:

– İşlemekden ýaňa sütünim süýndi, biraz dynç aljak. Noel derdime derman boldy – diýyär.

Ýewro bilen bile bahalaryň keygiň şahyna çykandygyny aýdýan ýaş gyz demini uludan alyp söygülisine bileje gezelenje gitmegi teklip edýär. Aralarynda Noel baýramy geçip guitarýança Rimden gitmän oturjaklaram bar. Italýanlarda klassyka öwrülen bir söz bar:

» – Ata-babalarymy näme diýipdir? – diýen sorag berip, beren soraglaryna-da özleri şeýle jogap berýärler: – Noeli maşgalaň bilen, Pashany kimi göwnüň islese – şonuň bilen geçir!»

Kafeteriyadan elli metr uzaklykdaky Türkiýäniň Turizm býurosundan broşýura alyp gelip, meniň oturan stoluma çöken italýan dostlarymyň biri gep oklayár:

– Ýeri bakaly, Noelde näme etsem-petsemiň bar? Bärin-ä özüň görüp dursyň, belki pursatdan peýdalanyp Türkiýä gidip gelersiň?

Men oña Noel bosaga gelip diränem bolsa, heniz belli bir etsem-petsemimiň ýokdugyny aýdýaryn.

Dostumyň çetine degmek üçin:

– Hany dostjan, sen maňa aýtsana Noel baba nirede doglupdyr? – diýip soraýaryn.

Ol Noel baba diýip adamýň ýaşap geçmändigini, onuň hekaýatynyň skandinaw legendasından gelip çykandygyny janygyp düşündirýär. Men onuň elinden Turizm ministrliginiň çap eden Antalýa

broşýurasyna kakyp alyp, kartany gözüne sokaýjak bolup görkezýärin:

– Al saňa ylmy subutnama! – Yzyndanam Demräniň aşagyna ýazylan ýazgyny görkezýärin: – Noel babanyň doglan ýeri!

Dostum hezil edip güldi.

– Aý berekella! Noel babany-da türkleşdirdiňizmi indi? Söz ýog-aý size!

Yzyndan ikimizem dymýarys. Ol elindäki broşýuralara dümtünýär, menem önumdäki gazetlere.

Gazetler Noel günü nähili sowgat alyp boljakdygy boýunça teklip bermekde teleýaýlymlardaky mahabatlar bilen gyzgalaňly ýaryşýar.

Bagtyýarlygyň ýoly satyn almakdan geçýär. Almasaňyz, alyp bilmeseňiz size gizlin depressiýa garaşýar. Noel ýaly güýmänjäňiz bolman biler. Mahabatyň ulusy bular ýaly ýagdaýda sizde: «Hany, Noel bir geçsin, bahalar düşsün, şonda alaýaryn» diýen pikiri döredýär.

Bir çete çekiliп, daş-towerege göz aýlanda, göýä bir mahallaryň ölüp giden hudaýy Saturn täzeden direlip ar alýan ýaly pikir döredýär. Butparazlyk döwrüniň Riminde dekabr aýynyň soňky ongünlüğünde Saturn atly hudaýyň hormatyna şüweleňler geçirilipdir.

“Saturnalia” (Saturn günleri) diýilikten şol günlerde sosial gatlaklar garym-gatym bolupdyr. Gullar hojaýynlaryna buýruk bererlermiş. Hojaýynlar bary-ýogy birnäçe günlüğem bolsa, gullaryna saçak ýaýyp hyzmat ederlermiş.

Kalendar dekabr aýynyň 25-ne ýetende rimliler “Natalis Solis Invicti” (Yeñilmez Günüň doğuşy) gününü baýram edipdirler. Wawilonlylar tarapyndan günleriň täzeden uzap başlaýandygy üçin Gün hudaýynyň hatyrasyna bellenýän baýramyň Rim imperiýasynyň paýtagtyna III asyrda aralaşypdyr. Rimiň hristianlygy döwlet dini hökmünde kabul etmeginden soň IV asyryň ortalarynda şol baýramçylyk birneme özgerişe sezewar bolup, “Natalis Christi” (Hristiň doglan günü) diýip atlandyrylypdyr. Buthana Gün hudaýynyň ornuna «älemiň we adamzadyň hakyky ýalkamy» hökmünde gorlen Isa Mesih oturdypdyr. Baýramçylygyň dürli öwüşginler bilen baýlaşmagy bolsa has soňky asyrlarda dürli medeniýetleriň utgaşmagynda dörän tebigy prosesiň netjesidir.

Latyn dilindäki “Natali(s)” sözünü «Doglus, doğuş» diýip terjime edip bolýanam bolsa, bu sözi terjime etmän, fransuz

dilindäki wersiýasynda bolşy ýaly «Noel» diýmekleri gaty geň. Gürrüni gidýän baýramçylygy aslynda frenk däbiniň üýtgedilen görnüşi diýip düşündirmek mümkün. Bu elbetde, türkleriň paýyna Noelden hiç zat düşenok diýmekligi aňlatmaýar. Biziň köpümiz türkanalygymyzy edip, Noeli hristianlykdaky dar dini galyplardan çykaryp, Täze ýyl gününe taýýarlyk günleri ýaly geçirýärис. Täze ýyl baýramçylygyna ýelmenen görnüşde bolsada, at berilmédik baýramçylyk howasynyň şemalyny öwüsdirmegimizde geň görlesi zat ýok.

Häzirki döwürde unuversallyk babatda iň çynlakay din derejesindäki sarp edijilik diňe biziň dini baýramlarymyza täze öwüşgin bermek bilen çäklenmeýär. Şeýle ýagdaýda başgalaryň elinden geçen sarp edijilik öwüşginli döwrebap Noellerden biziňem peýdalanmagymyz tebigy kanunalaýyklykdyr. Sarp edijilik dini taýdan Isa pygamberiň (a.s) aslynda nämälim doglan gününiň soňra birdenkä 25-nji dekabrda bellenip başlanmagy – bu kultuň esaslandyryjylary bolan katolik ruhanylaryň öz sözleri bilen tasa getirilmeginiň hiç hili geregi ýok.

Oraza, Gurbanlyk, Noel bahana adama.

Bärde esasy zat – adamlaryň zadyň mukaddesleşmesini üpjün etjek mukaddessöw atmosfera girmeleridir.

Sarp edijilik dini haýsy sebäp bilen bolsa bolsun, tapawudy ýok, özi bilen bağlaňsykly adamlaryň we müritleriň ýüreklerinde niçiksi ruh ahwalyny döredip bilyändigi bilen gyzyklanmak bilen çäklenip oňýar: Witrinada goýlan ýokary hilli jinsini alanyňzda, arkaýynlaşma duýgusyny başdan geçirýäňizmi? Iň uly arzuwlaryňzyň biri – göýä bir düýş deýin öňüňizden zymdyrylyp geçip giden awtoulagy satyn alyp biljek günüñize ýetmekmi?

Awtoulagyňzy çalyşyp, has gowy kysymlysyny almany arzuw edeňzokmy?

Depressiýada bolsaňyz, ine-gana söwda edeniňizde hemme zadyň gülala-güllük boljagyna ynanaňzokmy näme? Sizden has geýnۈwli birini göreniňizde içiňizden göripçilik gatyşykly ahmyr çykmaýarmy näme? Pylankes manken kimin syrdam sypata eýe bolup hemmeleriň gözünü-başyny aýlamak isläňizokmy? Futbolçular, aýdymçyllar, fotomodeller ýaly bolup bilseňiz, ähli problemalaryňzyň ýok bolup gitjekdigini, ertekileri ýatladýan bagtly we erkana durmuşda ýaşajakdygyňza ynanaňzokmy?

Sarp edijilik dininiň bilgiçleriniň nukdaýnazaryndan seredende

maksat hasyl boldy diýmekdir. Sarp edijilik dininiň bilgiçler arzuw-hyýallarymyzyň ýeke-täk kesgitleýji hojaýyny bolmak isleyärler. Olaryň muny başarmaýandyklaryny aýtmak kyn. Skandinaw gahrymanynyň hristian dünýäde Santa Klaus bilen birleşdirilmeginden soñ, Noel babanyň şahsy kimligini 1930-njy ýyllardan bări «Coca Cola» kompaniýasy kesgitleýär. Geýimleri «Cola»-nyň reňkleri bilen birmeňzeş, gyzyl-ak geýimler geýnen çuw-ak sakgally çišik gojadyr ol! Hany göreli bakaly, hetdiňiz bolsa gözüñizi ýumyp Noel babany başga sypatda göz öňüne getirnäge synanşyp görүň!

Bu oý-pikirlerden ýanymdaky italýan dostumyň: «Hmm, diýmek Noel baba siziň ýurduñyzda doglupdyr-da, şeýlemi?» diýip, hem ýaňsy, hem göwnüyetmezçilik tüteýän soragyndan soñ saplandym. Ýeri, bu nekgendä näme diýsemkä indi? Türkiýäniň «Resmi gazetiniň» 1996-njy ýylyň 19-njy dekabrynda çap edilen sanyndan birjesi ýanymda bolsa, ony öňüne oklap: «Seret, gardaşym, Noel baba fondy diýip ýörite fond hem açypdyk! Oýnamaga açandyrys öýdýäňmi?» diýip ýakasyndan ebsitläp tutsamam bordy. Ya bolmasa samsyklyga salan bolup, Noel babanyň geýminiň reňki bilen türk baýdagynyň renkiniň bire-bir gaýtalanýandygyny aýdyp delil tutunsammyka? Ya-da Anadolynyň goýnunda doglan adamy bize ýeke teňñe tölemän mahabat kampaniýalarynda birugsat ulanmaga hakyňyz ýok diýip, «Coca-Cola» kompaniýasynyň üstünden arz edilmeýän we öweztölegi talap edilmeýän bolsa, munuň diňe türkleriň sadalygyndan, çäksiz hoşniýetliliginden gelip çykýandygyny düşündirsemmekä? Kelläme Medeniýet we Turizm ministrliliklerimiziň Noel babanyň türklüğinden dem urup ýazyşan hatlary gelýär. Yüzüme ýeňil gülümswireme inýär. Italýan dostuma gysga jümlede jogap berip sözümi jemleýarin:

– Noel baba Türk ogly Türkdür! Rast, biz şeýle diýýäsni, şeýledir şol!

Lütfullah GÖKTAŞ,

Roma / NTV-MSNBC. Satırıki hekaýalar